

Minister Finansów

Warszawa, 20 listopada 2023 roku

Sprawa: Petycja dotycząca wprowadzenia obowiązkowego ubezpieczenia zawieranego przy każdej umowie kredytu/pożyczki, celem zapobiegnięcia przejęcia długu w ramach spadku lub z dobrodziejstwem inwentarza

Znak sprawy: FN6.056.2.2023

Kontakt: Kancelaria MF
tel.: +48 22 694 55 55
e-mail: kancelaria@mf.gov.pl

Szanowna Pani,

w związku z przesłaną do Ministerstwa Finansów petycją o sygnaturze 1125/23 dotyczącą propozycji wprowadzenia obowiązkowego ubezpieczenia zawieranego przy każdej umowie kredytu/pożyczki, celem zapobiegnięcia przejęcia długu w ramach spadku lub z dobrodziejstwem inwentarza uprzejmie proszę o przyjęcie następujących informacji.

Zgodnie z art. 20 Konstytucji RP¹ społeczna gospodarka rynkowa stanowiąca podstawę ustroju gospodarczego RP oparta jest m.in. na wolności działalności gospodarczej, własności prywatnej i solidarności. Wartości te dobrze uzasadniają obowiązkowy charakter jedynie tych ubezpieczeń, które chronią interesy innych podmiotów lepiej niż sam obciążony obowiązkiem ubezpieczenia. Co do zasady, przepisy dotyczące obowiązku ubezpieczenia własnych interesów majątkowych mogą więc spotkać się z zarzutem naruszenia konstytucyjnej zasady wolności człowieka (art. 31 ust. 1 Konstytucji RP¹), czy zasady wolności działalności gospodarczej (art. 22 Konstytucji RP¹).

Każdorazowo należy więc podjąć próbę rozstrzygnięcia, czy nakładany przez ustawodawcę obowiązek ubezpieczenia nie będzie wykraczał poza dozwolone przez Konstytucję granice ingerencji w wolność. Ograniczenie wolności człowieka poprzez nałożenie obowiązku ubezpieczenia powinno powstać jedynie w przypadku gdy jest to konieczne dla bezpieczeństwa państwa, porządku publicznego, ochrony środowiska, zdrowia i moralności publicznej, albo też wolności i praw innych osób.

Należy jednocześnie podnieść kwestie normy prawnej zawartej w art. 353 Kodeksu cywilnego² zgodnie z którą strony zawierające umowę mogą ułożyć stosunek prawny według swego uznania, byleby jego treść lub cel nie sprzeciwiały się właściwości (naturze) stosunku, ustawie ani zasadom współżycia społecznego. Zasada swobody umów stanowi naczelną zasadę w zakresie prawa zobowiązań, jak również całego systemu prawa prywatnego, będąc prawnym fundamentem wyrażonej w art. 20 Konstytucji¹ zasady oparcia ustroju gospodarczego na społecznej gospodarce rynkowej.

Objęcie zakresem obowiązkowości umów ubezpieczenia przy każdej umowie kredytu lub pożyczki musiałby zostać uznany jako „przymus opiekuńczy”, gdyż wyrażałby się jako wyraz troski państwa o dobro obywateli nie tylko w zakresie ich ochrony przed zagrożeniami, lecz także przed brakiem należytej troski o ich własne sprawy. Wprowadzenie nowego ubezpieczenia obowiązkowego poprzedzone jest weryfikacją czy powstaje potrzeba zapewnienia ochrony ubezpieczeniowej obywatela, w zakresie narzuconym przez przepisy prawa, oraz czy konieczna jest w tym przypadku interwencja ograniczająca swobodę kontraktową. W tym kontekście wprowadzenie obowiązku ubezpieczenia przy każdej umowie kredytu/pożyczki stanowiłoby ingerencję w obszarze prywatnym dotyczącym wydatków osobistych czy form finansowania obywateli.

Należy zwrócić uwagę na instrumentarium pomocne w należyтым zabezpieczeniu przez kredytobiorcę/pożyczkobiorcę przed odium mogącym zrealizować się w przypadku zdarzenia losowego (śmierci czy nieszczęśliwego wypadku) w systemie ubezpieczeń fakultatywnych. Ubezpieczenie kredytu/pożyczki jest elementem szerokiego wachlarza zabezpieczeń, mającym wpływ na ocenę zdolności kredytowej, charakteryzując się wysokim stopniem dywersyfikacji produktowej, dopasowującej się do potrzeb i możliwości kredytobiorcy/pożyczkobiorcy. W celu podniesienia wartości produktów ubezpieczeniowych w *bancassurance* Komisja Nadzoru Finansowego wydała Rekomendację U, mającą na celu podniesienie jakości standardów współpracy pomiędzy bankami i zakładami ubezpieczeń w zakresie oferowania klientom produktów ubezpieczeniowych przez banki. Dodać przy tym należy, że art. 1015 § 2 Kodeksu cywilnego² wprowadza powszechne domniemanie przyjęcia spadku z dobrodziejstwem inwentarza, co eliminuje ryzyko, by spadkobierca odpowiadał za długi spadkowe przekraczające wartość stanu czynnego spadku. Warto wskazać, że wprowadzenie w wyniku nowelizacji Kodeksu cywilnego z 2015 r. tego rodzaju powszechnego domniemania (a nie ograniczonego – jak miało to miejsce przed październikiem 2015 r. - jedynie do osób niemających pełnej zdolności do czynności prawnych, osób, co do których istnieje podstawa do całkowitego ubezwłasnowolnienia oraz osób prawnych) w dostateczny sposób zabezpieczyło spadkobierców przed przejęciem długów niemożliwych do spłaty z majątku spadku.

Konkludując należy zauważyć, że fakultatywna możliwość wykorzystania produktów ubezpieczeniowych ogranicza skutki zdarzeń mogących wpłynąć na zdolność spłaty kredytu/pożyczki przy zachowaniu wolności gospodarczej oraz własności prywatnej realizując zasadę swobody umów. Wzmaga jednocześnie element konkurencyjności rynkowej w tym obszarze, wzbogacając różnorodność produktową i cenową. Ramy prawne i rekomendacje z należytą pieczę podnoszą poziom bezpieczeństwa oraz świadomość konsumencką w tej materii, pozostawiając ten obszar elastycznym i stabilnym.

Nie negując zabezpieczenia spadkobierców przed dziedziczeniem długu, decyzyjność w zakresie ubezpieczenia winna pozostać w gestii kredytobiorcy/pożyczkobiorcy.

Biorąc powyższe pod uwagę informuję, że Ministerstwo Finansów nie przewiduje podejmowania prac w zakresie zmian wnioskowanych w petycji.

1. Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. (Dz.U. z 2009 Nr 114 poz. 946)
2. Ustawa z dnia 23 kwietnia 1964 r. Kodeks cywilny (Dz. U. z 2023 r. poz. 1610, z późn. zm.)

Z wyrazami szacunku

Z upoważnienia Ministra Finansów

Katarzyna Przewalska
Dyrektor
Departamentu Rozwoju Rynku Finansowego